

15.10.1985. starptautisks dokuments "Eiropas vietējo pašvaldību harta" ("LV", 37 (522), 28.02.1996.) [stājas spēkā 01.04.1997.]

[Satura rādītājs](#)

Eiropas Padome, nr. 122

Strasbūra, 15.X.1985

Eiropas vietējo pašvaldību harta

Preambula

Eiropas Padomes dalībvalstis, kas parakstījušas šo Hartu,

uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt ciešāku vienotību starp tās locekļiem kopējo mantoto ideālu un principu aizsargāšanā un īstenošanā;

uzskatot, ka viena no šī mērķa sasniegšanas metodēm ir vienošanās noslēgšana pārvaldes sfērā;

uzskatot, ka viens no katras demokrātiskas iekārtas galvenajiem pamatiem ir vietējās vara;

uzskatot, ka pilsoņu tiesības piedalīties valsts lietu pārvaldīšanā pieder pie demokrātijas principiem, kas kopīgi visām Eiropas Padomes dalībvalstīm;

pārliecinātas, ka šīs tiesības vistiešāk var realizēt vietējā līmenī;

pārliecinātas, ka ar reālu atbildību apveltītas vietējās varas pastāvēšana var nodrošināt pārvaldi, kas ir gan efektīva gan pietuvināta pilsoņiem;

apzinoties, ka vietējās pašvaldības aizsardzība un nostiprināšana dažādās Eiropas valstīs ir svarīgs ieguldījums tādas Eiropas veidošanā, kas balstās uz demokrātijas un varas decentralizācijas principiem;

apgalvojot, ka tā ir saistīta ar vietējo varu pastāvēšanu, kurām ir demokrātiski izveidotas lēmumu pieņemšanas struktūras (orgāni) un kuras ir apveltītas ar plašu autonomiju attiecībā uz saviem pienākumiem, kā arī attiecībā uz veidiem un paņēmieniem, ar kuriem tie tiek īstenoti, un attiecībā uz to izpildei nepieciešamajiem līdzekļiem,

vienojās par sekojošo:

1. pants

Puses apņemas uzskatīt par saistošiem turpmākos pantus šīs Hartas 12.pantā noteiktajā kārtībā un apjomā.

I daļa

2. pants

Vietējās pašvaldības konstitucionālais un tiesiskais pamats

(1) Vietējās pašvaldības principam ir jābūt atzītam valsts likumdošanā un, kur iespējams, konstitūcijā.

3. pants

Vietējās pašvaldības jēdziens

(1) Vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs.

(2) Šīs tiesības realizē padomes vai pārstāvju sapulces, kuru locekļus brīvi ievēlē aizklāti balsojot uz vienlīdzīgu, tiešu un vispārēju vēlēšanu tiesību pamata; tām var būt pakļautas izpildinstitūcijas. Šis princips nekādā veidā neietekmē tiesības izmantot pilsoņu sapulces, referendumus vai jebkuru citu pilsoņu tiesās līdzdalības formu, kur to pieļauj likums.

4. pants

Vietējās pašvaldības kompetence

(1) Vietējās varas pilnvaras un pienākumus nosaka konstitūcija vai likums. Taču šis noteikums neliedz piešķirt vietējām varām pilnvaras un pienākumus īpašiem mērķiem saskaņā ar likumu.

(2) Vietējās varas likumā noteiktās robežās ir pilnā mērā tiesīgas īstenot savas iniciatīvas ikvienā jautājumā, kurš nav izslēgts no to kompetences vai uzdots veikt kādai citai varai.

(3) Pamatā valsts pienākumus pēc iespējas realizē tā vara, kas atrodas vistuvāk pilsoņiem. Uzdotot kāda pienākuma izpildi citai varai, ņem vērā uzdevuma apjomu un būtību, kā arī efektivitātes un ekonomijas nosacījumus.

(4) Vietējām varām piešķirtās pilnvaras parasti ir pilnīgas un ekskluzīvas. Cita, centrālā vai reģionālā vara, nedrīkst tās apstrīdēt vai ierobežot, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā.

(5) Gadījumos, kad centrālā vai reģionālā vara deleģē savas pilnvaras vietējām varām, tām, cik iespējams, jāļauj šo pilnvaru realizēšanu brīvi pielāgot vietējiem apstākļiem.

(6) Plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesā par jautājumiem, kas tieši attiecas uz vietējo varu, ar tām nepieciešams konsultēties, cik iespējams savlaicīgi un atbilstošā veidā.

5. pants

Vietējās varas teritoriju robežu aizsardzība

(1) Vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļauts izdarīt bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgo vietējo varu, pēc iespējas ar referendumu palīdzību, kur tas ir likumīgi atļauts.

6. pants

Pārvaldes struktūru un līdzekļu atbilstība vietējās varas uzdevumiem

(1) Nepārkāpjot likumā paredzētos vispārējos noteikumus, vietējām varām ir atļauts pašām noteikt savas iekšējās pārvaldes struktūras, lai pielāgotu tās vietējām vajadzībām un nodrošinātu efektīvu pārvaldi.

(2) Vietējo valdību darbinieku dienesta apstākļiem jābūt tādiem, kas atļauj augstas kvalifikācijas darbinieku pieņemšanu darbā, balstoties uz nopelniem un kompetenci; šajā nolūkā ir jānodrošina atbilstoši mācību un darba samaksas apstākļi un karjeras iespējas.

7. pants

Vietējā līmeņa pienākumu izpildes apstākļi

(1) Vietējo vēlēto pārstāvju darba apstākļiem ir jānodrošina brīva iespēja realizēt savas funkcijas.

(2) Darba apstākļiem ir jānodrošina piemērota finansu kompensācija par izdevumiem, kuri radušies pildot attiecīgo amatu, kur iespējams kompensējot arī ienākumu vai darba samaksas zaudējumu; kā arī jānodrošina atbilstoša sociālā aizsardzība.

(3) Jebkuras funkcijas un darbības, kas nav savienojamas ar vietējās vēlētajās amatpersonas statusu, tiek noteiktas likumā vai tiesību pamatprincipos.

8. pants

Administratīvā pārraudzība pār vietējo varu darbību

(1) Jebkuru administratīvo pārraudzību pār vietējo varu darbību var veikt tikai saskaņā ar tādām procedūrām un tādos gadījumos, kuri ir noteikti konstitūcijā vai likumā.

(2) Jebkura administratīvā pārraudzība pār vietējo varu darbību parasti tiek virzīta uz to, lai nodrošinātu to atbilstību likumam un konstitucionāliem principiem. Taču administratīvu pārraudzību drīkst realizēt augstāka līmeņa varas, attiecībā uz to uzdevumu izpildes lietderību, kuri ir deleģēti vietējām varām.

(3) Administratīvā pārraudzība pār vietējām varām tiek realizēta tādā veidā, lai nodrošinātu, ka kontrolējošās varas iejaukšanās ir proporcionāla to interešu svarīgumam, kuras ir paredzēts aizsargāt.

9. pants

Vietējo varu finansu resursi

(1) Vietējām varām valsts ekonomiskās politikas ietvaros ir tiesības uz pietiekamiem pašu finansu resursiem, ar kuriem tās drīkst brīvi rīkoties savu pilnvaru robežās.

(2) Vietējo varu finansu resursiem ir jābūt proporcionāliem pienākumiem, kas šīm varām ir noteikti konstitūcijā un ar likumu.

(3) Vismaz daļa no vietējo varu finansu resursiem ir jāiegūst no vietējiem nodokļiem un maksas, kuru likmes tās ir tiesīgas noteikt likumā paredzētajās robežās.

(4) Finanšu sistēmām, uz kurām ir balstīti vietējām varām pieejamie līdzekļi, ir jābūt pietiekami daudzveidīgām un elastīgām, lai tās praktiski dotu iespēju sekot izpildāmo uzdevumu izmaksu patiesajai attīstībai.

(5) Finansiāli vājāko vietējo varu aizsardzība izsauc nepieciešamību ieviest finanšu izlīdzināšanas procedūras vai līdzvērtīgus pasākumus, kuru nolūks ir izlabot vietējo varu potenciālo finansēšanas avotu un uzliktās finanšu nastas nevienādā sadalījuma radītās sekas. Šāda procedūra vai pasākumi nevar ierobežot vietējo varu rīcības brīvību savu pienākumu robežās.

(6) Ar vietējām varām atbilstošā veidā ir jākonsultējas par metodi, kādā tām ir piešķirami pārdaļāmie līdzekļi.

(7) Dotācijas, kas tiek piešķirtas vietējām varām, pēc iespējas nedrīkst paredzēt noteiktu projektu finansēšanai. Dotāciju piešķiršana nevar ierobežot vietējo varu galveno brīvību - tiesības izraudzīties finanšu politiku savas kompetences ietvaros.

(8) Lai varētu izdarīt aizņēmumus kapitālieguldījumu finansēšanai, vietējām varām likumā noteiktās robežās jābūt pieejamam nacionālajam kapitāla tirgum.

10. pants

Vietējo varu tiesības apvienoties

(1) Realizējot savas pilnvaras, vietējām varām ir tiesības sadarboties un likumā noteiktās robežās veidot konsorcijs ar citām vietējām varām ar mērķi īstenot uzdevumus, par kuriem tām ir kopīga interese.

(2) Katrai valstij jāatzīst vietējo varu tiesības apvienoties kopējo interešu aizstāvēšanai un attīstīšanai un iestāties starptautiskajās vietējo varu apvienībās.

(3) Vietējām varām ir tiesības sadarboties ar līdzīgām varām citās valstīs, ievērojot nosacījumus, kurus drīkst noteikt ar likumu.

11. pants

Vietējās pašvaldības juridiskā aizsardzība

(1) Vietējām varām ir tiesības griezties tiesā, lai nodrošinātu savu pilnvaru brīvu izpildi un valsts konstitūcijā un likumdošanas aktos ietvertu vietējo pašvaldību principu ievērošanu.

II daļa

Dažādi noteikumi

12. pants

Saistības

(1) Katra līgumslēdzējpusē apņemas uzskatīt par tai saistošiem vismaz 20 Hartas I daļas punktus, turklāt vismaz 10 ir jāizvēlas no sekojošiem punktiem:

- 2.pants,

- 3.panta 1. un 2.punkts,
- 4.panta 1., 2. un 4.punkts,
- 5.pants,
- 7.panta 1.punkts,
- 8.panta 2.punkts,
- 9.panta 1., 2. un 3.punkts,
- 10.panta 1.punkts,
- 11.pants.

(2) Katra līgumslēdzēja valsts, iesniedzot ratifikācijas rakstu vai dokumentu par Hartas pieņemšanu vai akceptēšanu, paziņo Eiropas Padomes ģenerālsekretāram, kurus punktus tā izvēlējusies saskaņā ar šā panta pirmā punkta noteikumiem.

(3) Vēlāk jebkurā laikā katra līgumslēdzējuse var paziņot ģenerālsekretāram, ka tā uzskata par saistošiem jebkurus Hartas punktus, kurus tā vēl nebija pieņēmusi saskaņā ar šā panta pirmā punkta noteikumiem. Šādas vēlāk pieņemtas saistības tiek uzskatītas par ratifikācijas pieņemšanas vai akceptēšanas dokumenta neatņemamu sastāvdaļu attiecībā uz pusi kas par tām paziņo, un stājas spēkā pirmajā mēneša dienā pēc triju mēnešu termiņa izbeigšanās, skaitot no dienas, kad ģenerālsekretārs saņēmis attiecīgo paziņojumu.

13. pants

Varas, uz kurām attiecas harta

(1) Šajā Hartā ietvertie vietējo pašvaldību principi attiecas uz visām līgumslēdzēju valstu teritorijā esošo vietējo varu kategorijām. Tomēr katra puse, iesniedzot ratifikācijas rakstu vai dokumentu par Hartas pieņemšanu vai akceptēšanu, var norādīt, uz kurām vietējo vai reģionālo varu kategorijām šī Harta tiek attiecināta vai kuras kategorijas tiek izslēgtas no tās darbības loka. Līgumslēdzējuse var arī vēlāk attiecināt Hartas darbību uz citām vietējo vai reģionālo varu kategorijām, par to paziņojot Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.

14. pants

Informēšana

(1) Katra līgumslēdzējuse iesniedz ģenerālsekretāram visu attiecīgo informāciju par likumdošanas noteikumu pieņemšanu un citiem pasākumiem, kas veikti, lai nodrošinātu atbilstību šai Hartai.

III daļa

15. pants

Parakstīšana, ratifikācija un spēkā stāšanās

(1) Šo Hartu atļauts parakstīt Eiropas Padomes dalībvalstīm. Harta ir jāratificē, jāpieņem vai jāakceptē. Ratifikācijas raksti vai dokumenti par Hartas pieņemšanu vai akceptēšanu iesniedzami glabāšanā Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.

(2) Šī Harta stājas spēkā pēc trim mēnešiem no dienas, kad saskaņā ar šā panta iepriekšējā punkta noteikumiem četras Eiropas Padomes dalībvalstis izteikušas piekrišanu uzskatīt Hartu par saistošu, proti, ar šiem trim mēnešiem sekojošā mēneša pirmo datumu.

(3) Attiecībā uz jebkuru Eiropas Padomes dalībvalsti, kas vēlāk izteikusi piekrišanu uzskatīt Hartu par saistošu, Harta stājas spēkā pēc trim mēnešiem no dienas, kad šī valsts iesniegusi ratifikācijas rakstu vai dokumentu par Hartas pieņemšanu vai akceptēšanu, proti, ar šiem trim mēnešiem sekojošā mēneša pirmo datumu.

16. pants

Teritoriālā atruna

(1) Katra valsts, parakstot Hartu vai iesniedzot ratifikācijas rakstu vai dokumentu par Hartas pieņemšanu, akceptēšanu vai pievienošanos, var norādīt teritoriju vai teritorijas, uz kurām šī Harta attiecas.

(2) Katra valsts jebkurā brīdī var ar Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu deklarāciju paplašināt šīs Hartas darbību uz jebkuru citu deklarācijā norādītu teritoriju. Attiecībā uz šo teritoriju Harta stājas spēkā pēc trim mēnešiem no dienas, kad deklarāciju saņēmis ģenerālsēkretārs, proti, ar šiem trim mēnešiem sekojošā mēneša pirmo datumu.

(3) Katra deklarācija, kas sastādīta saskaņā ar diviem iepriekšējiem punktiem attiecībā uz jebkuru deklarācijā norādītu teritoriju, var tikt anulēta, nosūtot ģenerālsēkretāram adresētu paziņojumu.

17. pants

Denonsācija

(1) Katrai līgumslēdzējpusēi ir tiesības denonsēt šo Hartu jebkurā laikā pēc piecu gadu perioda izbeigšanās, skaitot no dienas, kad tā stājusies spēkā attiecībā uz konkrēto valsti. Par denonsāciju Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs jāinformē sešus mēnešus iepriekš. Šāda denonsācija neietekmē Hartas spēkā esamību attiecībā uz citām līgumslēdzējpusēm ar nosacījumu, ka to skaits nekad nebūs mazāks par četrām šādām pusēm.

(2) Saskaņā ar šā panta iepriekšējā punkta noteikumiem katra valsts var denonsēt jebkuru pirms tam pieņemto I daļas punktu ar nosacījumu, ka puse turpina uzskatīt par saistošiem 12.panta pirmajā punktā noteikto punktu skaitu un veidu. Tiks uzskatīts, ka jebkura puse, kas denonsējusi kādu no punktiem un tādējādi vairs neatbilst 12.panta pirmā punkta prasībām, līdz ar to ir denonsējusi Hartu kopumā.

18. pants

Paziņošana

(1) Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs paziņo Eiropas Padomes dalībvalstīm par:

- a) katru parakstīšanu;
- b) katru dokumentu, kas tiek iesniegts par ratifikāciju, pieņemšanu vai akceptēšanu;
- c) katru termiņu, kad šī Harta stājas spēkā saskaņā ar 15.pantu;
- d) katru paziņojumu, kas saņemts 12.panta 2. un 3.punkta noteikumu sakarā;
- e) katru paziņojumu, kas saņemts 13.panta noteikumu sakarā;
- f) jebkuru citu aktu, paziņojumu vai korespondenci, kas attiecas uz šo Hartu.

Apliecinot iepriekšminēto, Hartu paraksta personas, kuras noteiktā kārtībā pilnvarotas veikt šādu parakstīšanu.

Parakstīta Strasbūrā 1985.gada oktobra 15.dienā angļu un franču valodās, abi teksti vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, kas tiks iesniegts glabāšanai Eiropas Padomes arhīvos. Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs nosūta apliecinātas kopijas visām Eiropas Padomes dalībvalstīm.